

Nr. 62

4 czerwca, 1943.

ŻYCIE POLSKIE W PALESTYNI
TELEGRAFICZNA KORESPONDENCJA PAT

Jerozolima 4 czerwca, 1943.

Polskie życie kulturalne w Palestynie bije silnym tętnem. Dzięki pobytowi wielu uchodźców polskich, często znakomitości w swoich dziedzinach, dzięki wojsku i przyjaznej atmosferze kraju, przejściowa wojenna aktywność polska w Palestynie przejawia się na różnych polach, z pożytkiem dla zaznajomienia całego konglomeratu stałych i wojennych mieszkańców Palestyny ze sprawami polskimi.

Jedną z najciekawszych bodajże imprez artystycznych było zorganizowanie wystawy p. t. "Armia Polska na Wschodzie". Wystawa ta wzbudziła wielkie zainteresowanie zarówno w Jerozolimie, jak w Tel Aviv. Liczne plansze fotograficzne obrazują życie wojska polskiego, ze szczególnym uwzględnieniem wspaniałych epizodów kampanii libijskiej Brygady Karpackiej. Inne fotografie zaznajamiają widzów z obozami wojsk polskich, przybyłych z Rosji.

Wystawę przygotowali bracia Haar z Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, Mołdnicki z Warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, oraz znany malarz Westwalewicz.

Podczas otwarcia wystawy przemówienie wygłosił Marian Kościółkowski, opisując martyrologię okupowanej Polski, wobec licznie zebranych przedstawicieli polskich władz cywilnych i wojskowych, członków władz palestyńskich, oraz przedstawicieli świata naukowego i prasy.

Wystawę zwiedza przeciętnie kilkaset osób dziennie. Miejsce-
wa prasa podaje całe strony ilustracji, wyrażając się z uznaniem na temat poziomu prac na wystawie.

Po pewnym czasie wystawa przeniesiona została do drugiego wielkiego ośrodka w Palestynie, do Tel Aviv. Tutaj na terenie wystawy, znany poeta polski, sekretarz Wiadomości Literackich, Władysław Broniewski, miał swój wieczór autorski, który wywołał wielkie zainteresowanie. Jego nowe poezje, napisane już po wybuchu wojny, a zwłaszcza w czasie pobytu w Palestynie, oceniane są przez znawców bardzo wysoko. Najpopularniejszy dziennik Palestyny "Davar" opublikował długi wywiad z Broniewskim, w którym oświadczył, iż mimo radykalnych poglądów na sprawy społeczne Broniewski reprezentuje typ Polaka, który przede wszystkim dąży do niepodległości Polski. To samo pismo podaje obok wywiadu doskonałe tłumaczenie jego utworu p. t. "Bagnety na Bron!"

W ciągu maja hebrajski PEN-Club zorganizował przyjęcie na cześć członków polskiego PEN-Club'u, a mianowicie Broniewskiego i Mariana Czuchnowskiego. Kilku mówców z pośród gospodarzy podnosiło w swych przemówieniach zasługi, jakie Polska położyła w rozwoju kultury europejskiej i potępiła w ostrych słowach zniszczenie jakie szerzy w Polsce barbarzyństwo niemieckie, szczególnie w stosunku do elity kulturalnej i do wielowiekowych zdobyczy na polu kulturalnym.

Równocześnie odbyło się w Tel Aviv zebranie dziennikarzy polskich i palestyńskich, poświęcone zaznajomieniu się z wydawnictwami podziemnymi w Polsce okupowanej. Zebranie to zorganizowane z inicjatywy Syndykatu Dziennikarzy Polskich, sekcja Bliskiego Wschodu, zgromadziło całą elitę prasy palestyńskiej, która z najwyższym zaciekawieniem oglądała przemyczone drogą tajną z kraju autentyczne wydawnictwa podziemne.

Szczególnie podniosłe uroczystości odbyły się w Jerozolimie na terenie Hebrajskiego Uniwersytetu w czterechsetną rocznicę śmierci Mikołaja Kopernika. W auli uniwersytetu zebrał się przedstawiciele kulturalnych sfer Palestyny, przede wszystkim zaś profesorowie Uniwersytetu Hebrajskiego, reprezentanci Żydów palestyńskich, członkowie władz polskich, studenci, żołnierze polscy i uchodźcy wojenni z Polski.

Kanclerz Uniwersytetu, dr. Magnus, w czasie swego przemówienia na temat życia i działalności Kopernika, który zmienił oblicze kultury europejskiej, powiedział: "Nauka Kopernika, wraz z trzema innymi podstawowymi zdobyczami wieków średnich, a mianowicie z wynalazkiem druku, prochu strzelniczego i kompasu, zmieniła świat. Człowiek przestał być centrum wszechrzeczy. Wielkość Kopernika oddaje najlepiej - mówił dr. Magnus - napis na jego pomniku w Warszawie: "Mikołaj Kopernik, znakomity astronom, którego imię sławą napełniła cały świat". Dlatego właśnie ze szczególnym wzruszeniem i ze szczególnym zaszczytem Uniwersytet Hebrajski oddaje hołd temu znakomitemu Polakowi, który był prawdziwym słońcem na niebie wiedzy".

Po rektorze Uniwersytetu zabrał głos Marcin Buber, który po polsku i po hebrajsku omawiał wpływ Kopernika na rozwój myśli filozoficznej. "W tych czasach - mówił prof. Buber - gdy ludzkość zagubiła swą drogę i gdy dzieła ducha ludzkiego niszczone są tak bezwzględnie, przez oddanie hołdu Kopernikowi oddajemy równocześnie hołd wiecznemu i nieśmiertelnemu duchowi człowieczeństwa. Slubujemy pomóc w osiągnięciu powszechnego wybawienia przez zbudowanie nowych podstaw życia ludzkiego, w którym uwolnione narody Kopernika, Spinozy i Einsteina wezmą pełny udział. W świecie tym znajdzie się odpowiednie miejsce dla narodów Goethego, Kanta i Galileusza, jeśli one same przypomną sobie te nazwiska".

Cała angielska i hebrajska prasa w Palestynie poświęciła rocznicy kopernikowskiej wiele miejsca, podkreślając, że był prawdziwym synem Polski zwłaszcza w tem, iż dokładnie zdawał sobie sprawę z niebezpieczeństwa jakie groziło ze strony zakonu Krzyżackiego, z którego narodziły się współczesne militarne Niemcy.

W ciągu maja hebrajski PWN-Ciżeb zawierające przyjęcie na
całość członków polskiego PWN-Ciżeb'a, a mianowicie: Stanisławski i
Janina Czudoba. Kilku mówców z PWN-Ciżeb'a podniosło
w swoim przemówieniu kwestię, jakie Polacy polscy w rozwoju kultury
europejskiej i polskiej w ostrym słownym zniszczeniu jakie naszy
w Polsce barbarzyństwo niemieckie, szczególnie w stosunku do żydów
kulturalnej i do wieloletnich zdobywców na polu kulturalnym.

Równocześnie odbyło się w Tel Aviv zebranie delegacji
polskiej i palestyńskiej, poświęcone zamyśleniu się z wydaniami
podziemnymi w Polsce okupowanej. Zebranie to zorganizowane z inicjatywy
Synkretu Dalekowskiego, gościa Biłskiego, gościa Wschodu, zgrupowanie
cała była prasa palestyńska, która z najwyższym zaciekawieniem ogle-
dała przemyczone drogą tajną z kraju antysemickim wydawnictwo podziemne.

Specjalnie podjęto wypracowanie wyczerpującej wizerunku
na terenie hebrajskiego Uniwersytetu w charakterystycznym rodzaju literatury
Nikolaj Kopernik. W celu uniwersyteckiego zebrała się grupa przedstawicieli
kulturalnych teren Palestyny, przede wszystkim z profesorem Uniwersy-
tetu hebrajskiego, reprezentantów żydów palestyńskich, członków władz
polskich, studentów, żołnierzy polscy i wojskowy wojskami z Polski.

Konferencja Uniwersytecka, dr. Hagana, w czasie swego przemowa-
nia na temat życia i działalności Kopernika, który miał miejsce
kultury europejskiej, powiadając: "Wielki Kopernik, wraz z innymi in-
nymi przedstawicielami zdobywcami wieków średnich, a mianowicie z wyzna-
kami eremu, problem strachoty i kłopotu, zniszczenia świata. Galileusz
przeżył, był centrum wazowności, Wielki Kopernik odniósł naj-
większe zwycięstwo, a nie ma go jako człowieka i hebrajski Nikołaj
Kopernik, znanymi słowami, którego imię sławę nabrało w całym świecie".
Dlatego właśnie do szczególnym wzruszeniem i do szczególnym zaszczytów
Uniwersytet hebrajski oddaje hołd temu znakomitemu Polakowi, który był
przedstawicielem niosącym na siebie wady".

Po rektorze Uniwersyteckim zabrali głos baron Rabin, który po-
wziął i po hebrajsku omawiając wpływ Kopernika na rozwój myśli filozofii-
cznej. W tym czasie - mówił prof. Rabin - gdy ludzkość sądziła
nową drogę i był daleki duch hebrajskiego narodu, że tak bezwzględnie,
przez odwołanie do Kopernika oddający powołanie hołd wielkiemu
i niezmierzalnemu duchowi człowieczeństwa. Ślubujemy pomoc w osiągnię-
ciu powołanego wywołania przez studium nowych podstaw życia
ludzkiego, w którym uwzględnimy baron Kopernika, Galileusza i Einsteina
w tym, który widać, że widać się odpowiedzialnie mając dla
narodów Goethego, Kanta i Galileusza, jeśli one same przyczyną sobie
to narzekają".

Cała angielska i hebrajska prasa y Palestynie poświęciła ro-
zdział Kopernikowskiemu wielkiemu miejscu, podkreślając, że był prawdziwym
synem Polski i że w ten sposób dokładnie odzwierciedla sobie pryncypl
polskiego życia, które przetrwało do dzisiaj w hebrajskim, z którego
narodowi się wspaniałe mitemu żydów.